

MEMORANDUM

Caritas in België is een verzameling van organisaties actief binnen de domeinen van humanitaire hulp, internationale solidariteit, opvang en begeleiding van verzoekers om internationale bescherming, sociale bescherming en gezondheidszorg.

Met dit voorliggend Memorandum willen wij bijdragen aan een **constructieve dialoog** tussen de verantwoordelijke beleidsmakers en mensen die dagelijks op het terrein werkzaam zijn, ten behoeve van de meest kwetsbaren in onze samenleving die steunen op de domeinen van onze werkingen.

Agenda 2030: de klok tikt

In 2015 engageerde België zich er samen met meer dan 190 andere landen toe om tegen 2030 de **17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** (SDG's) te realiseren. Deze SDG's moeten het beleid op regionaal, nationaal en internationaal niveau sturen op basis van een reeks beginselen (*Leave no one behind*, eerbiediging van de mensenrechten, universaliteit, participatie, dialoog en de integratie van milieu en ontwikkeling).

Caritas onderstreept dat deze doelstellingen geheel België aangaat, zowel het regionale als het nationale beleid. Zij gaan immers de hele wereld aan. Er zijn acht jaar verstreken sinds dit Belgisch engagement. Er rest ons nog zeven jaar om deze doelstellingen te verwezenlijken. De Agenda 2030 is een oproep om een **einde te maken aan *business as usual*** en een nieuwe weg in te slaan.

Daartoe vraagt Caritas om:

- Een **nationale en duurzame strategie** te ontwikkelen die een robuuste reeks indicatoren bevat die de impact van het beleid op de moeilijkst bereikbare groepen kunnen vastleggen. Het middenveld moet hierbij betrokken worden middels **zinnvolle participatieprocessen**.
- Het beleid reoriënteren om rekening te houden met de **transformatieve beginselen van de Agenda 2030**, waarbij de coherentie met de mensenrechtenverplichtingen gewaarborgd wordt.
- Mechanismen instellen die een **meer efficiënte coördinatie tussen verschillende beleidsdomeinen en sectoren** mogelijk maken en ervoor zorgen dat het beleid binnen de bestaande mechanismen vorm krijgt en volledig strookt met de SDG's, zowel op binnenlands als op internationaal niveau.
- **Voldoende middelen vrijmaken**, met een duidelijke nadruk op overheidsfinanciering en *empowerment* van de meest uitgesloten in de samenleving.
- Het versterken van klimaatactie (SDG 13) als prioriteit voor lokaal én federaal beleid, en in het bijzonder binnen de internationale samenwerking. Als gevolg van de recente droogtes en overstromingen in België, betekent onder meer een **betere coördinatie van verschillende hulpdiensten en het verzekeren van de toegang tot rechten voor de meest kwetsbaren**. Op het internationaal niveau moet België zijn **klimaatfinanciering drastisch verhogen** (waaronder het opzetten van een fonds voor klimaatschade).

Armoedebestrijding in België

Het risico op armoede groeit in België. Meer dan 2 miljoen Belgen loopt risico op armoede of sociale uitsluiting. 13 procent van de Belgen woont in een huishouden met een beschikbaar inkomen dat lager ligt dan de armoededrempel. Armoede en sociale uitsluiting manifesteert zich op verschillende levensdomeinen (inkomen, voedsel, onderwijs, huisvesting en zorg) en vraagt dan ook een multidimensionale aanpak.

Caritas vraagt daarom om het volgende:

- Het is noodzakelijk om diensten die **voedselhulp** verstrekken te blijven ondersteunen in hun werking. Dat moet in nauwe samenwerking met andere sociale interventies gericht op de bedeling van voedsel.
- Trek de laagste inkomens op tot tenminste de **Europese armoedegrens**. Zet in op een **eerlijke en duurzame fiscaliteit**. Lage inkomens profiteren proportioneel zeer weinig van fiscale voordelen die hogere inkomens genieten.
- Voorkom het **niet-gebruik ('non-take-up')** en **niet-toegang tot sociale rechten** – een onderschat probleem waarbij de laagste inkomens oververtegenwoordigd zijn. Sensibilisatie en **automatische rechtentoekenning** kunnen de toegang tot en opname van rechten verbeteren.
- Blijf inzetten op het gebruik van **kindergeld**, een bewezen hefboom tegen armoede, en in het bijzonder daarmee ook **kinderarmoede**. Ruim een half miljoen kinderen groeien in België op met een risico op armoede of sociale uitsluiting.
- Voorzie **menstruatieproducten** op school en maak ze gratis voor kinderen en jongeren tot 26 jaar en voor personen die toegang hebben tot het verhoogd tarief.
- Duizenden gezinnen betalen te veel huur of wonen in slecht geïsoleerde woningen. Vergroot daarom het aanbod van **sociale woningen** voor de lage inkomens.
- Zet in op **'housing-first'** initiatieven voor dak- en thuislozen. Dak- en thuisloosheid is namelijk een blijvend, maar steeds groeiend probleem, ook bij personen jonger dan 26 jaar.
- Vergroot het aanbod van **doortrekkersterreinen** en **standplaatsen** voor Roma en rondtrekkenden. Mobiele woningen zijn een erkende woonvorm, maar de toegang tot plekken waar men kan staan is beperkt. Dit leidt tot onzekerheid en illegale rondzwervingen.
- Vergroot de **onderwijskansen** voor personen in **precaire mobiele woonvormen**. Maak werk van mobiele vormen van onderwijs en voorzie **ankerscholen** voor kinderen die onderwijs op afstand genieten.
- Verbeter de toegankelijk en betaalbaarheid van de **ouderenzorg**. Velen van hen kunnen niet de kosten voor zorg dragen met enkel een wettelijk pensioen en spaargeld.

Een gastvrije samenleving

Internationale crisissen zoals die in Oekraïne en Afghanistan of de nasleep van de COVID-19 crisis hebben een grote impact op België en de rest van de wereld. De **mensenrechten van vluchtelingen en andere migranten staan onder druk maar zijn fundamenteel**. Daarop inboeten is onaanvaardbaar. De voorbije jaren draaiden de politieke prioriteiten rond drie pijlers: de versterking van de buitengrenzen van de Europese Unie, de verstrenging van de internationale beschermingsprocedures en de focus op terugkeer. Om tot een rechtvaardig migratiebeleid te komen is er echter **nood aan solidariteit en structurele oplossingen**.

Daartoe bepleit Caritas:

- Een internationaal beschermings- en migratiebeleid dat de **menselijke waardigheid** centraal stelt, in lijn met het VN-Vluchtelingenverdrag, de mensenrechten en de *Global Compacts* voor migratie en vluchtelingen. De Belgische overheid moet **Europees leiderschap** tonen door de EU en haar lidstaten aan te moedigen menselijke mobiliteit te vergemakkelijken en een **einde te maken aan geweld, push-backs en discriminatie binnen en aan de grenzen van de EU**.
- **Meer veilige en legale toegangswegen** naar België en Europa voor mensen in nood van internationale bescherming via hervestigingsprogramma's, *community sponsorship*, gezinshereniging en humanitaire visa; maar ook voor migrerende werknemers via werk- en verblijfsvergunningen.
- Het is hoog tijd om de **positieve en onmisbare bijdrage van migranten** aan het superdiverse, sociale, culturele, politieke en economische leven te erkennen.
- Wij stellen vast dat het concept van internationale bescherming wereldwijd bedreigd wordt en vragen daarom de **toegang tot waardige en efficiënte beschermingsprocedures en kwaliteitsvolle opvangvoorzieningen** te blijven garanderen. Elke verzoeker om internationale bescherming moet daarbij toegang hebben tot kwalitatieve rechtsbijstand en een eerlijke procedure.
- Het **recht op het gezinsleven** en het **hogere belang van het kind** zijn principes die ten alle tijde voorop moeten staan.
- **Migratie is een wereldwijd fenomeen** en we zien een duidelijke **link met de ontwikkeling** in landen van herkomst. De Belgische ministeries van Ontwikkelingssamenwerking, Buitenlandse én Binnenlandse zaken dienen aandacht te hebben voor de wisselwerking tussen beide zoals onder meer gedefinieerd in hun Strategienota Migratie en Ontwikkeling.

Internationale solidariteit: lokale humanitaire hulpverlening en doeltreffende ontwikkelingssamenwerking

De genoemde situaties van onrecht zijn ook naar het internationale niveau te vertalen. De mondiale instabiliteit heeft de impact en de intensiteit van humanitaire crises voor de getroffen bevolkingsgroepen die door het Caritasnetwerk worden ondersteund alleen maar doen toenemen. Onze partners binnen het Caritasnetwerk, in het bijzonder in de Sahel, Centraal-Afrika en het Midden-Oosten, zijn getuige van van aanhoudende conflicten, fragiele systemen, ontheemding en de verwoestende effecten van klimaatrampen die langdurig lijden en crises veroorzaken. Ondanks de ernst van deze situaties blijft **de reactie van de internationale gemeenschap ontoereikend**. De trend van structurele onderfinanciering van de internationale humanitaire hulp werd versterkt door de COVID-19 crisis en de oorlog in Oekraïne. De huidige financiering moet veranderen naar een duurzaam beleid dat zich aanpast aan de daadwerkelijke behoeften en niet onderhevig is aan media-aandacht voor deze crises.

De Belgische ontwikkelingssamenwerking speelt hierin een belangrijke rol en de verkiezingen van 2024 bieden de gelegenheid om een ambitieuze koers uit te zetten door:

- De beloften na te komen om **0,7% van het BNP toe te wijzen aan officiële ontwikkelingshulp**, binnen een strikte en realistische termijn, zonder daarbij de kosten voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming in België mee te rekenen.
- De verbintenissen na te komen wat betreft **versterkte en flexibele financiële steun voor humanitaire organisaties en lokale middenveldorganisaties**.

- Het bevorderen van de programmering van partnerschappen en financiering op het raakvlak van **humanitaire hulp, ontwikkelingssamenwerking en vredesacties**. Daarbij moet crisisrespons gecombineerd worden met crisispreventie. Dat moet altijd in overeenstemming met de humanitaire beginselen van menselijkheid, neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid.
- Het coördineren van en het investeren in rechtvaardig en **coherent beleid** dat in overeenstemming is met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, met name op het gebied van voedselzekerheid, migratie en klimaat.